

НАПРЯМИ ІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ, НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ІННОВАЦІЙ

ФРОЛІНА К.Л.

*Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса,
Україна*

Серед основних тенденцій розвитку світової економіки у ХХІ столітті виділяють зростаючу роль науково-технічного прогресу у забезпеченні конкурентоспроможності національних економік, тому прискорений розвиток науково-технічної й інноваційної сфер діяльності набуває стратегічного значення. Головною домінантною стають інвестиції в людський капітал, посилюється роль установ вищої освіти в генерації, використанні та поширенні знань.

У світі широке тиражування отримала, так звана, модель глобального науково-дослідного університету (*global research university*), в рамках якої університети стають активними гравцями не тільки у виробництві нових знань, але і в їх розповсюдженні та використанні через інноваційну діяльність.

Принциповими особливостями цієї моделі є освоєння студентами базових компетенцій науково-дослідної та інноваційної діяльності через їх включення до відповідних практик; активне використання студентів насамперед магістратури в якості найважливішої «робочої сили» для досліджень і розробок; реальне включення більшості викладачів в науково-дослідну та інноваційну діяльність; перетворення університетів у центри комунікації бізнесу, суспільства, держави з питань наукового та технологічного прогнозування, обміну передовими знаннями, вирішення глобальних проблем; тісна співпраця з реальним сектором економіки, як в пошуках замовлень на прикладні розробки, так і в пошуках фундаментальної тематики; формування інноваційних виробництв і організація інноваційних підприємств; розвиток малого інноваційного підприємництва; інтернаціоналізація наукової діяльності та підключення до передової науки в рамках міждисциплінарного науково-технічного співробітництва [1, 2, 4].

В Україні на сьогодні модель науково-дослідного університету юридично не визначена. За даними Державної служби статистики України, у 2015 році із загальної кількості організацій, що здійснювали наукову і науково-технічну діяльність, (978 одиниць) на сектор вищої освіти приходилося лише 15,4%. Обсяг витрат на науку за рахунок коштів державного бюджету становив 4214,2 млн. грн., а їх частка у ВВП склала 0,21% [3].

В країні відсутня стратегія розвитку науки та ефективна науково-технічна, інноваційна політика, управлінськими рішеннями спричиняється зменшення кількості наукових та науково-технічних кадрів, у тому числі їх підготовка, критично посилюється вплив учених, фахівців, кваліфікованої робочої сили за межі України.

Курс України на інтеграцію в Європейський Союз вимагає не тільки підготовки кадрів з новими компетенціями, а й формування потужного джерела інноваційних ідей і технологій в системі вищої освіти. Це передбачає системних змін в діяльності вищих закладів освіти, які стосуються, як організації досліджень на базі вищих закладів освіти, так і змісту і методів освітнього процесу. Пропонуємо наступні напрями розвитку науково-дослідної та інноваційної діяльності у вищих закладах освіти:

- організація наукових досліджень і системи управління. Зміни в напрямку організації наукових досліджень і системи управління повинні включати посилення блоків, що відповідають за дослідження і розробки, захист інтелектуальної власності. Якщо раніше серйозні наукові дослідження і розробки були прерогативою вузької групи талановитих вчених з числа професорсько-викладацького складу і деяких аспірантів, то зараз вони повинні стати реальною частиною роботи всіх викладачів і більшості студентів. Участь студентів в дослідженнях з першого курсу сприятиме формуванню у них системного підходу до оволодіння новими знаннями, «побачити» свою майбутню професійну діяльність в динаміці, отримати досвід інтенсивної практичної роботи (в разі, якщо дослідження проводяться безпосередньо на виробництві), більш осмислено, цілеспрямовано й умотивовано працювати з інформацією;

- кадрова політика. В основу кадрової політики необхідно покласти принципи цільової підтримки найбільш продуктивно працюють вчених, справжню змагальність при заміщенні вакантних посад, стимулювання конкретних дослідницьких результатів. Для омолодження і оновлення кадрів слід передбачити спеціальну програму підтримки наукової активності молодих дослідників і викладачів. Особлива роль повинна бути відведена

оновленню практики наукового керівництва, координації курсових робіт студентів;

- взаємодія з реальним сектором і академічною наукою. Зв'язки з підприємствами можливо здійснювати за допомогою таких механізмів, як створення базових кафедр ВЗО і дослідних лабораторій на підприємствах, організація місць практики та проектних навчальних лабораторій, залучення провідних фахівців виробництва до ведення спецкурсів і стажувань на виробництві для викладачів, спільна розробка освітніх програм як для студентів, так і для працівників підприємств. Взаємодія може здійснюватися і в рамках спільних дослідницьких проектів, в процесі прогнозування розвитку науки і технологій, комерціалізації результатів досліджень. У структурі закладів освіти повинні створюватися групи, які безпосередньо займаються дослідженнями в області технологічного розвитку, науково-технічного прогнозування, є ресурсними центрами для підприємств і організацій галузей економіки, здійснюють консалтингову та інформаційно-аналітичну діяльність тощо. Спільно з академічними інститутами та промисловими компаніями закладам освіти слід розвивати дослідницьку інфраструктуру, в тому числі центри колективного користування, бази знань і освітніх ресурсів;

- модернізація освітнього процесу. Основним орієнтиром в напрямку модернізації освітнього процесу повинна стати реальна інтеграція освіти, досліджень, розробок, впроваджень. Для цього буде потрібно істотна реорганізація навчальних програм, посилення проектних форм навчання, впровадження нових форм практики. Вищі заклади освіти повинні більш активно залучати до викладання і керівництва дослідною роботою студентів, як представників академічної науки, так і фахівців виробничого сектора. Освітні програми, побудовані на нових освітніх стандартах, будуть націлені на формування базових дослідницьких компетенцій, на формування підприємницького бачення технологій.

Таким чином, інтеграція вищої освіти, наукових досліджень і інновацій дозволить здобути наукові знання шляхом проведення наукових досліджень і розробок та їх спрямовувати на створення і впровадження нових конкурентоспроможних технологій, забезпечення інноваційного розвитку суспільства та підготовки фахівців інноваційного типу.

Література:

1. Mohrman K. The Research University in Transition: The Emerging Global Model / K. Mohrman, W. Mab, D. Baker // Higher Education Policy. – 2008. – Vol 21. – P. 29-48.
2. Schulte P. The Entrepreneurial University: a Strategy for Institutional Development / P. Schulte // Higher Education in Europe. – 2004. – Vol. 29 n 2. – P 187-191.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : [Офіційний веб-сайт]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Проблемы эффективности государственного управления. Человеческий капитал территорий: проблемы формирования и использования / [Г.В. Леонидова, М.А. Головчин, Т.С. Соловьева и др.]. – ИСЭРТ РАН, 2013. – 14187 с.